

Prejmorete besede

8. februar 1945 - 8. februar 1945

Dr. Prejmorete

novinarški krožek Jantar
1944/45

ODLOK

o proglasitvi dneva Prešernove smrti za kulturni praznik slovenskega naroda.

Osmi februar, dan smrti dr. Franceta Prešerna, slovenskega književnega genija, se proglašaja za kulturni praznik slovenskega naroda.

Ta dan naj se poleg s proslavami in svečanostmi praznuje po vseh slovenskih prosvetnih in kulturnih ustanovah ter zavodih.

Ves slovenski narod naj se proslavam svojih kulturnih in prosvetnih ustanov pridruži in pri njih sodeluje.

Dne 1. februarja 1945.

Za Predsedstvo SNOS

Sekretar:

Boris Kidrič, l. r.

Predsednik:

Josip Vidmar, l. r.

OBIISK V KOZLEVČARJEVE MUZEJU

Veliko ljudi je, ki brezbržno uničujejo dragocene stare predmete. So pa tudi drugi, ki te predmete zbirejo ter jih tako ohranjajo poznejšim rodovom.

Eden takih je tudi tovariš Leopold Kozlevčar, ki je skorej vse življenje posvetil zbirateljstvu in tako uredil v svoji hiši muzej, ki je eden najlepših in največjih zasebnih muzejev v Sloveniji.

"Že od mladih nog je bilo moje največje veselje, da sem lahko izrezoval razne kipce," je povedal tovariš Kozlevčar, ko smo obiskali njegov zasebni muzej. Povedal je še, da je že njegova mama zbirala stare predmete, on pa to nadaljuje. Vedno je red obiskoval galerije, muzeje in slikarje, ki so mu dali precej svojih slik. Tako ima v svojem muzeju slike Bergante, Strojca, Spacela, Klemenčiča in Strnena, ki ga je večkrat tudi obiskal. Poleg čudovitih slik pa je v muzeju še veliko drugih zanimivih stvari. To so predmeti iz rimske dobe, mnogo je dragocenih starih kovancev in starih knjig - med njimi je tudi Japljevo delo proti koncu 18. stoletja - ter razno staro orodje. Največja vrednost muzeja pa je po mojem mnenju vsekakor ciborij, ki ga je pri verskem obredu uporabljal Primož Trubar.

Večino predmetov je tovariš Kozlevčar zbral pred vojno, zbiral pa jih je tudi potem in jih še danes zbira. Sam pa to svojo zbirko tudi restavrira, tako da je obisk v muzeju resnično prijeten in nam pokaže, kaj zmore človek, ki se takemu delu posveti z vsem srcem.

OBIŠK NA UREDNIŠTVIH PIONIRJA IN PIONIRSKEGA LISTA

V torek, 4. februarja, smo bili štirje člani našega novinarskega krožke na obisku na uredništvih PL in Pionirja.

Kdorej malo preplašeno smo potrkali na vrata, kjer se snujejo načrti za časopis PL. Toda, ko smo stopili v sobico, ki je bila natrpana z raznimi papirji, smo na preplašenost kar pozabili.

Pričeli smo razgovor s tovarišico Merto Lešnjak, ki nam je veliko povedale o natečaju Lepo je v naši domovini biti mlad, ki ga je razpisalo uredništvo PL v zvezi z JPI in se je nanj prijavil tudi naš novinarski krožek. Zato tudi mi nismo molčali. Povedali smo, kaj smo za natečaj že pripravili. Prijazna urednica tovarišica Lešnjakova nas je potem seznanila še z ostalimi zaposlenimi pri PL in Pionirju.

Uredniku Pionirje- učeno mu pravijo redorni urednik - tovarišu Igorju Longyku smo dali prispevke, ki smo jih člani našega krožka napisali v zvezi z dnevom žena za marčevsko številko Pionirja. Ljudi tovariš Longyka je prijazen urednik in pogovor z njim je bil zelo zanimiv. Tako smo vsaj malo pokukali v nastojanje priljubljenih časopisov. Toda žal smo se morali kmalu posloviti od prijetnih prostorov v uredništvu in od ljudi, ki se trudijo, da bi časopisa Pionirski list in Pionir z dobro vsebino čimbolj razveseljevala in izobraževala mlade bralce.

Zdenka Jurglič, 8. razred

SVOJEVRSSTNO CRNILLO

Nedavno sem zopet gledale po maminih zvezkih. Ker neenkrat se mi je zazdelo čudno, zekaj je vse napisano z rjavo barvo in vprašala sem mamo, s čim je pisala.

"Ker med vojno nismo dobili črnila," je pripovedovala mama, "sno ga seveda morali delati sami, da smo lahko pisali."

"Iz česa pa ste ga delali?" sem bila radovedna.

"Delali smo ga iz drobnih črnih jagod, ki smo jih nabirali po grmovju," je povedala mama.

"In kako ste iz teh jagod potem naredili črnilo?" sem hotela priti stvari do konca.

"Skuhali smo jih z malo vode, nato pa smo to vodo precedili. Tako smo dobili črno tekočino, s katero smo pisali," je razlagala mama.

"Praviš črno tekočino, kako pa to, da je potem v tvojem zvezku napisano vse z rjavo barvo?" sem spet začudeno vprašala.

"Sprva, ko se črnilo še ni posušilo, so bile črke črne, pozneje pa so postale rjave," mi je pojasnila mama.

Že iz tega kratkega pogovora sem spoznala, kako radi so se otroci včasih učili kljub težavam, ki so jih spremljale v vsakdanjem življenju.

Anica Bracar, 8. razred

K N J I G A - M O J A P R I J A T E L J I C A

Ko se vrnem iz šole, pomagam mami, pišem naloge in se učim. Potem mi ostane še nekaj prostega časa, ki ga porabim za branje knjig.

Ker mnogo berem, je postala zeme in za mojega prijatelja Tinčka šolska knjižnica že kar pretesna. Ker tovariš profesor nima vedno časa, da bi nama iz knjižnih omar poiskal še neprebrane knjige, nama je dovolil, da lahko po mili volji sama izbireva. Večkrat traja precej časa, da odkrijevo še neprebrana dela.

Po časopisih in revijah skoraj vedno zasledujem, katere knjige bodo izšle. Doma večkrat sitnarim okoli očeta in mame, naj mi jih kupita.

Ob novem letu sta me ata in mama presenetila s knjigo Narava - neznana znanka. Ker je bilo na televiziji in v časopisih mnogo reklame o tej knjigi, me je zanimalo, kakšna je njena vsebina. Knjiga mi je zelo všeč. V njej je mnogo lepih barvnih fotografij iz narave. Iz nje sem spoznal mnoge skrivnosti živali in rastlin. V knjigi je tudi mnogo stvari, o katerih smo se učili pri spoznavanju narave. Ko nam je tovarišica razlagala o cvetu, sem sam v sebi čutil zadovoljstvo, da sem vse to že prej prebral. Knjiga Narava mi je mnogo pomagala pri pouku.

Knjige so moje prijateljice. Vsaka pa me tudi nekaj nauči. Z njimi povečujem svoje znanje in se tako tudi sam izobražujem.

KNJIGA ZA NAGRADO

Letos sem začela hoditi k novinarskemu krožku in pišem razne spise. Pišem tudi za radijsko oddajo Enajsta šola. Poslala sem spis z naslovom Zakaj tako, ki so mi ga objavili. Bila sem vesela, ko sem slišela, da bom dobila knjigo. Ker mi knjige dolgo časa niso poslali, sem mislila, da so že pozabili. Ko sem jo dobila, me je zanimalo, kakšne je. Njen naslov je Čuj in Katka. Napisala jo je Branka Jurca. To pisateljico poznam, ker sem ji dala darilo, ko je bila na srečanju mladih dopisnikov trebanjske občine.

O Č E T U V S P O M I N

Oče, še veš, tedaj?

V gozdu za hišo smo steljjo grabili
rdečih, razzarjenih lic,

listje šumeče na kup smo valili,
s smehom motili prepevanje ptic.

Maj je cvetel vsepovsod.

Ti si pa stal tam in gledal čez nas,
v silne daljave molče si strmel,
kot bi te sonca svit vsega prevzel,
ko je nenadoma sinil čez nas...

Tak si, ves tak, ko te v sanjah uzrem.

V daljo strmiš nasmejan,

oče, a smeh tvoj je kakor bolan...

Kruha si del jim, kadar so prišli

še kot otroci, vsi razcepani,

klieli so kot postopeči, cigani,

pomiloval si jih, lačne ljudi.

Zdej so kot psi, kot gonjači prišli,

roka so, oče, trdo ti zvezali,

pa so te kakor zločinca odgnali

z divjim krobhotom po sredi vasi...

Oče, in eden med njimi je bil,

on te je prvi v lice udaril,

njega si komaj pred letom gostil,

še za na pot si mu kruha podaril.

Tak si bil, ko so te v gozdu našli,

s smehom si trpkim na ustnah strmel

nekam v daljavo - in mrtve oči

zrle so, kot bi nekomu hotel

vse to brezmejno krivico razkriti...

Včasih, veš, kadar prišli smo domov,

-sredi noči smo se priplazili

kakor tatovi pod rodni svoj krov

in o svobodnih smo dneh govorili,

ki priborino jih sredi gozdov -

si nas poslušal, nato si dejal:

"Trije ste, fantje, le glejte, da vsi

dobro do konca se boste držali!

Fantje, da bom le za vas brez skrbi!

Glejte, da boste hudičem plačali

vse to prelito slovensko kri!"

Oče, si čul, ko je sredi gozdov
vsem iz srca zažrečala bolest?
Tisoče borcev je dvignilo pest:
Drago bo plačala kri vseh grobov!

Jeseni 1943

Ž R T V E

Gredo, gredo z neslišnimi koraki,
krvavi vsi in z grozo na očeh...

Od kod, možje?

Kam greste, ve žene?

Kam spe neslišni vaš korak
kakor oblak?...

Iz množice neštete glas
povzdigne kmet,
ki poznal ni drugega kot svet,
ki je nan njem od zore v noč garal,
ko v zemljo oznojeno je sejal
pšenico zlato.

Iz prsi zdej curlja mu kri,
roke so stienjene v pesti.

"Oral na njivi sem, tedej prišli so,
odgnali so surovo me s seboj..."

Zekaj? Zekaj? sem klical jim v obupu,
ko so pesti vihteli nad menoj...
Zekaj?

Nihče mi odgovoril ni.

Ne vem, zakaj razbil mi je refal
iz mitraljeza prsi za obzidjem.

Morda zato, ker sem jim kruha dal..."

In žena gre. V očeh žari ji plamen,
na licih črta se ji skrit porog.

"Za mojo hišo so me ustrelili,
ko sem vprašala jih, kje je njihov bog.
Sinove, hčere - vse so mi iztrgali iz rok,
zažgali dom, moža pregnali
in v zeuljo s čevlji zateptali
sledove tihe, tople sreče.

Saj ni boga za nas, ljudi trpeče,
zenje je bog, ki brez skrbi žive."

Gredo, gredo z neslišnimi koraki...
Med njimi mlada deva, kakor cvet.
Začudeno strne oči razprte,
obraz je njen ves bleđ.

"Teda, ko naša hiša je gorčla,
ki v njej je zrasel ves naš rod,

še enkrat videti sem jo hotela,
da vzamem nje podobno si na pot,
ko grem od tod.

V bližini nje so me zajeli vragi
in tja za hišo gnali me na vrt.
Pod naše s sadjem obloženo drevje
me, jój, je položila kruta smrt.

Kako me kliče moja siva mati!
In oče moj - ne, on ne toži več!
Zdaj misli le, kdaj mu bo moč plačati
hudičem, ki so mu v srce zabodli neč!"

Gredo, gredo z neslišnimi koraki,
in v črni val se zgrinja žrtev več in več.
Groze pesti stotere, tisočere,
grozi pogled stoter preteč!

Hruki vihar iz množice krvave,
v oblake širi se grozeči glas:

Vi, psi prodani, ki ste nas izdali,
vi, tujci, ki ste pomorili nas!
Mi nismo mrtvi, ne! Naš duh živi!

V milijonov srcih polje naše kri!

Gorje vam, psi!

Vaše okrvavljene roke
naj zdrobe

naših potomcev pesti!

Poletje 1943

POGOVOR IZ GROBOV

Od kod so te, tovariš, pripeljali
z glavo razbito vso, okrvavljeno?
-Oh, slišal nisi, ko čez plan sneženo
so izdajalci za nenco streljali?-

In ti, od kod? - Jaz? Tam na razvalinah
so še med kamenjem krvi sledovi,
psi izdajalski, te zemlje sinovi
s sekiro ubili so me v ruševinah.

Bolelo je. Kako so me le bili!
Pobili z biči le do nezvesti,
pa nisem enkret kriknil od bolesti,
če bi kričal, bi se veselili...

Napravil nisem jim tega veselja!
Potlej s sekiro, glej to strašno rano,
in zdaj, tovariš, vse je, vse končano:
dva mrtveca sva sredi mrtvega naselja...

Kolčita mlada mrtveca krvava,
njun molk glesnejši je od govorice,

K J E J E S T R I Č E K

- Sestrica ljuba, kje je naš striček?
Z nama nedavno se je igral,
mlinček postavil v šumečem potoku,
vrbove nama piščali mejal.

Jezdil konjiča sem mu na kolenu,
ej, in ne veš, kaj je rekel tedaj,
da me bo s sabo vzel, v svojo gorico,
v mali vinograd svoj, kadar bo mej!-

-Mrtev je, bratec. Mar si pozabil,
da ves krvav in z razbito glavo
ležal je v mračni irtvašnici sivi
kakor zločinec na deski samo?

Babica naša je strašno jokala,
vsem iz oči so rosile solze,
pa so zločinci trdo ukazali,
da še jokati za njim se ne sme.

-Oh, pa zakaj so nam stričke ubili?
Storil nikomur nič žalega ni!

-Bila je strašna brezmejna krivica.
Zdaj pač morijo le dobre ljudi.

-Sestrica, glej, ko bom velik kot atek,
in mi kot atkova trde bo pest,
plačal bom stričeve rane krvave,
plačal drago jim vao našo bolest!-

1943

MI HOČEMO ŽIVETI

Morite nas,
nikdar nas ne umorite!
Upora glas
nikdar ne zadušite!

Trpeli smo.
Dovolj nam je trpljenja!
Ne smrt samo,
mi hočemo življenja!

Ne daste ga?
Pa vzamemo ga sami,
vsi zanj gremo
na boj z rako ob rami!

1942

PARTIZANI

Mi nosimo svobodo v svet!
Brnenje avionov,
pretenje milijonov
ne ustavi naš polet!

Mi nosimo vsem sonca svit
med suženjstva temine,
grobove, razvaline -
Slovan je robstva sit!

Sejalci smo. V gorah, dolehn
mi sejemo življenje,
mi nosimo vstajenje
za sreče dni nas vseh.

Mi tujcem strah smo in trepet,
mi taremo okove,
in lepše, boljše dnove
prinašamo na svet!

1942

KOMANDANTU STANETU

Nenadoma med beli snežni metej
do nas dahnila v noč je težka vest,
da mrtev si, da ni te več med nami...

Vzdrhteli smo...A stisnili smo pesti!

Ne jočemo. Ne znamo več jokati.

V tej borbi, kjer si ti se prvi bil
in nas učil se z vragi vojskovati,
vsa bol, ves jok se v ogenj je izlil!

Tovariš Stane, ogenj, ki zanetil

k uporu v srcih naših si ga ti,
v požar mogočen se je razplamenil,
v prisego dviga se milijon pesti:

"Naprej gremo, naprej do končne zmage!
Ti si svetlo začrtal našo pot.
In na pohodih, juriših ne vraga
tvoj duh bo z nami, Stane, vsepovsod!

1944

POSLEDNJI BOJ MILANA MAJČNA

Avgustova noč.

Med drevjem se veter zaganja
in voda ob vrtilih šumi.

V daljavi se čujejo strelji,
ki motijo ubranost noči.

-Veš, nati, jaz grem. Lahko se zgodi,
da bi se priplazili lahi,
Saj zase ne res prav nič ne skrbi,
le naši vaščani so plahi.

Ej, mamica, to bi se vrigel na nje!
Kot včasih otavo kosil bi hudiče!
Nenadoma, vidiš, tako me zamiče,
da tu bi pokazal jim svoje roke.

Saj niso pri miru nikoli.

Povsod ni tako kekor tu.

Napadamo, toččemo s puškami, bombami,
a kdaj iz zasede kar s koli
udariš, upališ po psu!

No, mama, nikar ne trepeči!

Ti tega, seve, ne poznaš.

V gozdovih je lepše kot v ječi,
v gozdovih svobodo imaš. -

-Joj, Milan, bojim se, če padeš,
kako bi brez tebe potem?...

-Res, mama, lahko se zgodi tudi to.
A komur se hoče te sile tu streti,
ne on le, psi padli prej bodo nešteti.
Junaško bom pal za slovensko zemljo!

Obljubi mi, mati, da ene solze
ne boš potočila za mano.
Ponosno, junasko ti boj nadaljuj,
če delo ne bo še končano! -

In črna, tihotna avgustova noč
je čula prisego veliko:
-Če padeš, nihče ne bo videl solza.
Ponočna bom nate, moj sin!
Prisegam pa s tabo zdaj tujcu pogin!
Če padeš, junak moj, te bom maščevala!

Še dolgo je v temno noč zrla molče,
ji misel hitela je preko poljan.
Tedad ji je v slutnji vzdrhtelo srce:
-Nič več se ne vrne li sin partizan.

Vse dolge, samotne jesenske noči
se dež je na oknih drobil...

Veš, mama, takrat jih je petsto prišlo,
petsto hudičev na dva partizana.
Saj bi me ne strl drugače nikdo,
toda takrat - bila sva izdana...

Prebiti ni bilo mogoče obroča.
Sprejela sva bitko.
O, bila je vroča!
Ne, take še nisem doživel dotlej.
Za debli dreves, za skednji, izza mej
povsed se je vsulo na bajto, na najul!
Kot bruhal bi ogenj pošastnemu zraju
iz žrela, je bruhal na bajto iz vej.

In midva nazaj!
Nanje! Nanje!
Za deblom je omahnil eden,

P I S M O

Skoz zasnežene hoste
mrzel veter pesmi poje:
"Mati draga, oče dragi,
ljubi bratje, sestre moje!

Zasnežena hosta širna
je moj dom in zavetišče,
hlodi trije, kamnov troje,
ogelj topli in ognjišče.
Zdaj sem prišel spet med svoje,
med trpeče in pregnane,
med junake - partizane.

A kako pri vas živite?
Ste doma še kakor prej?
Daleč sem od vas, v gozdovih,
glas dolin sem redko seže,
toda bolj kot prej kdajkoli
me ljubezen z vami veže.

Pismo to, ki zdaj ga pišem,
ptici dal bom lahkokrili,
ali vetru, ki mi poje
dneve vse in vse večere.
On vam izroči pozdrave
od sinu, ki zdaj v gozdovih
bije se za lepše čase
in se kmalu, kmalu vrne...

Spet na njivi bom obračal
s svetlim plugom brazde rjave,
ob večerih bom na vasi
s fanti pesmi pel domače.

Spet lepo bo, dragi moji,
vse kot prej, a le drugače!"

Ptica nagla - veter - trka
v polknicah samotne hiše,
kjer na temne, mrtve šipe
mraz ledene rože riše...

Veter mrzli iz planine,
kdaj oddal boš naročilo?

M A T I S A N J A

Sanjala sem... Iz sive, temne dalje
junak ves lep in mlad prijezdil je,
ko sonce mu v obraz je posijalo,
sem ga spoznala.

Moj sin najmlajši bil je,
moj France.

Ah, pa je prihitel k meni,
objel tako me kot nekoč...

Kako je lep ta fant, ta moj najmlajši,
tako močan, saj ga je sama moč!

Sanjala sem - a zdaj ga ni.
Moj sin, kje si?

Tam daleč pa divja vihar krvav, divja,
in tam je on in tam sta druga dva,
a jaz sem sama, tako strašno sama.

Bog ve, morda obležal je nocoj France,
ostane Jožko tam in lahko Janez.
Res sem bog ve, če ste še živi danes?
Morda nikdar vas več ne stisnem na srce.
Bog ve?

Kako si silna moja domovina,
poglej, moža sem dala ti in nje.

Še več zahtevaš?

Reci, domovina.

Samo še svoje lahko dam srce!

8. marec 1944

M A T E R I P A R T I Z A N A

Tvoj sin se v gozdovih bori,
mlad in ves šibek je, mati,
lani šele se je nehal igrati,
zdaj pa je v borbi, ki v dalji besni.
Trudna, izmučena si ga zibala,
plakal je, ti si z otrokom jokala,
pela si z njim, ko je pel brez skrbi.
kati, tvoj sin se v gozdovih bori,
bodri ga, mati, saj včasih v obup
tvoja beseda mu vliva moči.

Korda je sonce zagrnil oblak,
padel je, mati, tvoj sin,
padel je v borbi za narod, junek,
toda za njim iz zvonikovih lin
niso zvonili zvonovi tedaj.
Tam nekje sredi mogočnih gozdov
mirno, pokojno tvoj hrebri sin spi.
kati, verjamem, to strešno boli,
išče ga duša ti sredi lesov.
Nihče zdaj tvojega joka ne sliši,
zdaj so vse solze in tožbe zaman.

Pojdi junaško, ponosno naprej,
padel tvoj sin je - junak, partizen!

Pomlad 1943

M A T E R I P A D L E G A P A R T I Z A N A

Vse dni sem čakala in vse noči,
da prideš spet domov iz host,
da pošlješ mi pozdrav norda.
Ne veš, kaj pretolčila sem solza,
odkar tako ste me pustili samo.

--
Sinoči je potrkal sosed Peter
drobno na okno, ko je mimo šel.
Vesel je bil. Ko sem vprašala zate,
zresnil se je in prebledel.

Tako sem zvedela, da več ne bo te
in da bom sama svoje žive dni.

Tako junaški, močni so hiteli
ti naši mladi fantje danes tod.
Glasno so vriskali gredoč in peli
in sonce je sijalo jim na pot.

Pa sem prinesla kruha jim in vina,
kot včasih tebi, ko si bil doma.

Spi, mirno spi, ti moj junak najmlajši,
če tebe več ne more greti
in te predramiti iz sna,
stotere druge grela bo
ljubezen mojega srca.

1944

MATERI PADLI SIN

Mamica, veš, ko sem bil še doma,
vselej si me, ko sem senjal, pokrila,
jaz sem že spal, ti si zame prosila,
da bi življenje bilo brez gorja.

Nihče ni ne pokrival, ko spal sem
truden, izmučen od pota in boja,
tebe bilo ni, mamica moja,
pa sem zasenjal o tebi, še vem.

Zate, veš, mama, za sestre, za brate
v boj sem krvavi nad vrage hitel.
Mati, saj mislil sem vedno le nate,
lepše življenje sem tebi želel.

Pela je, pela ni kerehinka
pesem o tebi, o svobodi zlati,
pa mi je krogla sovražno zdaj, mati,
v bojnem viharju srce prestrelila.

Mati, ne joči, glej, padel sem zate,
skoraj zasije ti sonce svetleje,
meni pa grob topleje ogreje,
žarek svobode vse tople in zlate. 1943

PRIJATELJU V SIOMIN

Albin, prijatelj, veš, ob zidanici
smo sočno grozdje trgali pevaje,
nosili brente zvrhane, vriskaje
smo peli pesem soncu in gorici.

In izpod preše tekel je curljaje
mošt sladki in se penil v kadici,
vseh čaše so zveneale ob zdravici:
"Naj bog živi dolenske vinske kraje!"

Poletje mrlo je, ko to bilo je,
a zdaj pomlad je v dolu in gorici,
pomlad, prijatelj, a nihče ne poje...
Ne verje skoraj strašni tej resnici,
da v grobu sniva mledo truplo tvoje...
Gorje prisega narod izdajici.

1943

Na remi puško, z bombami ob boku
 namerjaš, brat moj, v temno noč korak.
 Rdeča zvezda ti žari na kapi,
 oči sijočih ne kali oblak.

Poslušaj, brat moj, sestre naročilo:
 sirote zrl boš s solzami v očeh.
 Otri solze in upanje prižgi jil,
 na lica bleda zvabi jim nasmeh!

Trd bodi, brat, brezčuten kakor skala,
 ko blegor doma kliče na uder!
 Naj tvoje kri poji tla očetajave,
 kloniti pa ne smeš nikdar!

1942

...ajhne in drobne so naše pesti,
 srčece mlado, s tisoč želja
 v srcu je skritih, preživo žari
 do domovine ljubezen srca.

Kajhne in drobne so naše roke,
 vendar bi radi le domu služili,
 radi stopili bi v vaše vrste,
 kot partizani bi zanj se borili.

Z nami so želje, a z vami je moč,
 mi pionirji smo, vi partizani,
 silni, mogočni še bomo nekoč:
 vsi smo Slovenci in vsi smo Slovani!

1943

V E T R U

Kam hitiš v daljave, smeli veter?
Čakaj, veter, s tabo, s tabo gremo,
tja do sonca in naprej v višave.
Veter, reci, reci nam, da smemo!

Tja do Tita, veter, nas ponesi,
tople nesi naše tu pozdrave,
naj mu povedo: mi vsi smo tvoji,
vse od Zilje, daleč preko Drave!

Dalje, dalje hiti, smeli veter,
in vso zemljo bratsko nam pozdravi,
vsepovsod o naši borbi pravi.

V Beli krajini, spomladi 1944

M I S M O K O T P E S E M V I H A R J A

Mi smo kot pesem viharja,
ki skoz goddove divja,
ki ob pečini udarja
kakor valovi morje.

Mi smo kot sonce iskreče,
mi smo ogenj in moč.
V divje besneče vihačje
stopa korek nam pojoč.

Sužne okove drobijo
naše jeklene pesti,
mi smo otroci svobode,
seme junaške krvi!

Čez vse ovire, zapreke,
preko prepadov in mej,
s puško in borbo ob boku,
s praporom našim naprej!

1943

K A M B I S S O N C E L

Kam bi s soncem, kam s pomladjo zlato,
ki je s cvetjem vsa posula trato?

Sonca, cvetja kar preveč imamo,
smeha, petja drugim radi damo.

Kam bi s soncem, kam bi s to pomladjo?

Kam bi s soncem? V ječe ga nesimo,
sive, vlažne stene posušimo,
trudna lica jetnikov ogrejmo
in o tistem soncu jim povejmo,
ki jim skoraj iz temine vstane.

Sonca, cvetja čim več zajemimo,
na grobove talcev ga nesimo.
V samo sonce bomo jih zavili,
da še mrtvi bodo vsi čutili,
če so vredni padli za svobodo!

Kam bi s soncem? Z njim gremo v gozdove,
v grepah skritih iščimo grobove,
ki so zrasli v borbi za pravice,
tja nesimo sonce in cvetlice,
zahvalimo padle partizane!

v Beli krajini, spomladi 1944

S A N J E

Na bregu hiša s slamo krita,
pred hišo oreh star, košat,
na oknih nageljne rdeče
poljublja sončni žarek zlat.

Nocoj, ko noč bo svet objela,
pod okno dragi bo prišel,
na prsi svet mu bom pripela,
ki bolj bo od krvi žarel.

Povsod je noč, na oknu cvetje
in dekle čakata zaman:

Drugam je šel po cvetje rdeče,
drugem k dekletu partizan.

Oh, kje je dom? Vse v belem snegu,
in veter skozi gozd ječi.
a v srcu skrita bolečina,
rdeč nagelj, kapljica krvi...

ŽELIM SI, DA BI ŠEL Z MENOJ

Kako je lepa noč nocoj!

Želim si, da bi šel z menoj,
čez polja, preko vseh ravni:
z neba bi nama zvezde, glej,
kazale pot naprej, naprej
do tam, kjer sreča se smeji.
Želim si, da bi šel z menoj,
a tebe ni...

Nebo je temno - modro vse
in zvezde bolj kot kdaj žare,
Želim si, da bi šel z menoj
tja čez polje!
Zavriskal bi,
in vrisel glasno
bi opodil noč,
priklical dan.

Zarijo zvezde v noč hladno,
a tebe ni in te ne bo
nikoli več pod noč do nas.
Ne pridi več, saj treba ni!
Utrne zvezda se z neba,
pa noč ni prav nič bolj temna,
samo srce zatrepeta
in dušo malce zaboli...
Ne pridi več, saj treba ni!

S A M O T E J D R O B N I R O Ž I B E G U N E C S Š T A J E R S K E

Samo z nekom se lahko
srce pogovori,
s cvetlico drobno v travi,
vzcvela je - in že veni.

Metulj ji prvo roso
iz čaše je posnel,
zemahnil v soncu s krili
in k drugi odletel.

Samo tej drobni roži
se izpovem lahko,
ker nji je kakor meni
tako hudo, hudo...

Kolo:

Mi smo borci mladi
Titove armade.
Domu bomo dali
svoje sile mlade.
Tito, Tito,
velovito
naše kolo zaigrajmo,
radi te imamo!

/Med petjem pride na oder deček s culico./

Pionirka:

Mali tovariš, od kod si prišel?
Pridi in z nami zapoj!
Vriska! med nami in bodi vesel,
kakor mi vsi smo nocoj!

Vsi pionirji:

Pridi, tovariš, in z nami zapoj,
bodi vesel, kakor mi smo nocoj!

Prvi:

Lali tovariš, od kod si doma,
da te nobeden od nas ne pozna?

Deček:

Daleč je domek moj, tam se gorani,
tam kjer Sava nam polja poji,
v rudniku atek nam kruha je služil:
zame, za mamico, sestrice tri.

Drugi:

Kje ti atek zdaj, kje ti je mama?
Sam tako daleč si k deci prišel?
Pa so pustili ti samega iti?
Jaz bi kaj takega nikdar ne smel.

Tretji:

Mene naš atek bi dal čez koleno
in prav pošteno mi jih naštel;
čakaj me, sinek, ej, čakaj me, sinek,
pomnil boš, pomnil mi, kdaj si ušel!

Deček:

Nisem ušel, kakor mislite v zmoti:
atka ubili so švabski mi psi,

mamico ljubo so v Auschwitz odgnali,
mamico ljubo in sestrice tri.

Jaz sem ušel jin, ko so kamioni
stali pred hišo, da nas nalože.
Eden od vseh pa la mora ostati,
da bo poplačel to strašno gorje!

Hotel sem najti ljudi, ki so boljši
od teh prodanih morilskih volkov,
hotel sem najti si v svetu nov domek,
dokler se ne morem vrniti domov.

Vsi:

Tukaj ostani bratec med brati!
Mamice naše še tebe gorko
bodo objele in kruha ti dale,
z nami boš rajal, prepeval glasno!

pionirka:

Tudi pri nas so ti beli prodanci
kradli, morili in bili ljudi,
pa so junaki iz Titove vojske
osvobodili nas, zdaj smo prosti.

Vsi:

Kadar pa zopet priderejo tujci,
vsi bomo stisnili roke v pesti,

iz rudnikov, njiv, iz požganih domov,
iz koč, iz barak in iz ječ,
iz sivih predmestij in črnih grobov
se dvignila silna je pest!

Zdaj Gubca mati je sno vojska mi vsi,
naš boj gre za stene pravice,
jeklene so naše desnice,
saj Gubec med nami živi!

Kako je lepo vse, kar nam govoriš!
A malo ti sem s svojo puško storiš!
Partizen: Saj nisem jaz sam... to tisoč nas je
in vsi se za eno borimo!

Saj drami že trg se in mesto in vas,
in kdor si svobodo in srečo želi,

kdor išče pravico, prav vsak je pri nas!

Kdor hoče pravico, da vsak je pri vas?

Partizen: mi ustvarjamo novo življenje in srečo,

nov dom si gradimo, ves svetel, gorak.

Sin: Nov dom si gradite? Mar tudi za nas,

otroke iz sivih barak?

Partizen: Za vas in za vse, za trpeče ljudi,

za delavce, kneta, za mesto, vasi,

a vsak naj pomaga, naj z nami gredi,

ves narod za srečo nas vseh naj se bori.

Sin: Joj, mati, jaz grem, naj še jaz se borim
za dom, za svobodo in srečo,
za tebe, za očka, za srečo, za vse,
za vso domovino trpečo!

Mati: Le pojdi, moj sin, a povrni se živ!

Sin: Če padem, za naše pravice bom pal!

Hčerka: Le pojdi, moj brat, in s teboj grem še jaz,
vse kliče na borbo zdaj Gubčev nas glas!

Mati: A jaz pa ostanem naj sama?

Sin in hčerka:

Ne, mamice, pridi za nama!...

Preproste besede

glasilo novinarstega

krožka

osnovne šole

gentrupent

solško leto 1974/75

leto v številka 2

številko izvodov: 130

Ob slovenskem
kulturnem prazniku
Pesni "Vide Brest

uredniški odbor:
M. Žižka, M. Urbic, A. Bracar,
M. Braccaron, D. Hribar,
Z. Junglič, J. Ramonč
in V. Grmekelj

mentorja:
D. in J. Zupan